

Heidegger mente at forskjellen på hvordan eldre og moderne vannkraftverk forholder seg til en elv og dens omgivelser, illustrerer hvordan moderne teknologier underlegger seg natur,

samfunn og tenkemåter. Eldre vannkraftverk ble bygget ut fra hvordan elven løp. Moderne vannkraftverk griper inn i elvens gang og endrer både elveløp og landskapet omkring.

Industrielle teknologier har ledet til storskala- og samlebåndsproduksjon av varer, som i sin tur skapte forbrukersamfunnet. Et slikt samfunn vil *fremmedgjøre* oss fra våre omgivelser. Varer produsert under industrielle forhold blir ensartede, billige og lett tilgjengelige. Det høres jo ikke negativt ut, men skinnet bedrar, også i Jaspers' øyne. Forbrukersamfunnet gjør at vi tilfredsstiller umiddelbare (og kortsiktige) behov og heller kjøper nytt enn å reparere. Vi får da ingen genuin tilhørighet til produktene vi kjøper. For å utvikle oss som mennesker trenger vi å gjøre verden til *vår* verden, og da må vi føle tilhørighet til alle våre omgivelser: produkter så vel som naturlige fenomener og andre mennesker. Uten en slik utviklingsprosess blir vi fremmedgjorte, fra verden, fra andre mennesker og til syvende og sist også fra oss selv (Jaspers, 1957).

Selv om dette svært så nedslående bildet av våre moderne liv ble skissert på midten av forrige århundre, så gir Heideggers og Jaspers' teknologikritikk gjenklang når vi ser på noen av utfordringene vi har i dag, knyttet til jordas bærekraft, klima og levekår. Og kritikken kan gjenkjennes som motivasjon for miljøbevegelsene, for REKO-ringer og andre matkulturer som fremelsker det kortreiste og økologiske, og for organisasjoner som forsøker å få oss til å reparere heller enn å kjøpe nye produkter eller kjøpe brukte varer når det er mulig.

Slike motbevegelser undergraver imidlertid det deterministiske elementet i de dystopiske analysene til Heidegger og Jaspers. Selv om teknologier *er* verdiladede og *kan* lede til fremmedgjøring og